

Sygn. akt II UK 733/15

POSTANOWIENIE

Dnia 21 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Romualda Spyt

w sprawie z wniosku B. S.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w W.
o ubezpieczenie społeczne,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 21 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej wnioskodawczyni od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 lipca 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Ubezpieczona B.S. wniosła skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) z dnia 7 lipca 2015 r.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzuciła naruszenie prawa materialnego przez niewłaściwe zastosowanie art. 288 akapit 2 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej w związku z art. 4 ust. 3 Traktatu o Unii Europejskiej, przez ich niezastosowanie i wydanie rozstrzygnięcia na podstawie przepisów prawa krajowego zamiast na podstawie przepisów rozporządzeń unijnych, których treści nie wolno było w przedmiotowym zakresie rozszerzać, modyfikować ani uzupełniać; błędną wykładnię art. 13 ust. 3 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 883/2004 z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. EU L 200 z dnia 7 czerwca 2004, s. 1; dalej: rozporządzenie podstawowe), zawierającego normę kolizyjną wskazującą na ustawodawstwo właściwe dla ubezpieczenia społecznego osoby normalnie

wykonującej pracę najemną i pracę na własny rachunek w różnych państwach członkowskich Unii, przez co wyłączona jest możliwość ustalenia prawa właściwego dla tego stosunku prawnego w inny sposób niż wskazany przez normę dotyczącą koordynacji ubezpieczeń społecznych, przez dokonanie przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ustalenia ustawodawstwa właściwego innego niż słowackie od 1 sierpnia 2012 r. do 31 lipca 2013 r., tym bardziej w sytuacji, gdy skarżąca posiada poświadczony przez słowacką instytucję właściwą formularz S1 - od 22 kwietnia 2015 r., a ponadto ustalone 27 listopada 2012 r. ustawodawstwo słowackie stało się ostateczne, gdyż Socialna Poistovna nie przyjęła tego ustalenia już po upływie dwumiesięcznego terminu, a to dopiero 1 lutego 2013 r.; błędną wykładnię art. 3 ust. 2 rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 987/2009 z dnia 16 września 2009 r. dotyczącego wykonywania rozporządzenia (WE) nr 883/2004 w sprawie koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego (Dz.U. EU L 284 z 30 października 2009, s. 1; dalej: rozporządzenie wykonawcze), przez przyjęcie, że skarżąca zobowiązana była, oprócz informacji o podjęciu zatrudnienia, przedstawić także dokumenty i dowody potwierdzające wykonywanie przez nią pracy w innym państwie członkowskim i w konsekwencji przyjęcie, że to na niej spoczywał ciężar udowodnienia, że przedłożona umowa o pracę była rzeczywiście wykonywana, podczas gdy obowiązek taki nie ciążył na skarżącej, ewentualnie to organ rentowy, kwestionujący ważność umowy, zobowiązany był udowodnić, że skarżąca wbrew przedłożonej umowie nie świadczyła pracy; niewłaściwe zastosowanie art. 11 ust 3 lit. a rozporządzenia podstawowego, przez jego zastosowanie, choć nie miał on zastosowania w niniejszej sprawie, ponieważ skarżąca wykonuje nie tylko pracę na własny rachunek w Polsce, ale także wykonywała pracę najemną na Słowacji, w związku z tym zastosowanie miał do niej wyłącznie art. 13 ust. 3 rozporządzenia podstawowego, tym bardziej że Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W., pismem z dnia 27 listopada 2012 r., wstępnie ustalił dla niej ustawodawstwo słowackie i o tym ustaleniu poinformował słowacką instytucję właściwą, a następnie zaniechał podjęcia procedury concyliacji i porozumienia z Socialną Poistovną (słowacki odpowiednik Zakładu Ubezpieczeń Społecznych), przez co ustalenie ustawodawstwa nabyło przymiotu ostateczności; niewłaściwe zastosowanie art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego, przez jego niezastosowanie i doprowadzenie

w rezultacie do sytuacji, w której skarżąca, wbrew przepisom rozporządzenia, podlegała w tym samym czasie ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich, bowiem z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej skarżąca podlegała ubezpieczeniom w Polsce, a z tytułu pracy najemnej była zgłoszona do ubezpieczeń w Słowacji, a jednocześnie na skutek wydania poświadczenia S1 podlega ubezpieczeniu zdrowotnemu w Słowacji z tytułu wykonywania pracy najemnej, a ubezpieczeniu społecznemu miałaby podlegać w Polsce z tytułu prowadzenia działalności gospodarczej.

Skarżąca zarzuciła także naruszenie przepisów postępowania: art. 379 pkt 5 k.p.c., przez prowadzenie postępowania dotkniętego nieważnością z uwagi na treść art. 477¹¹ § 2 k.p.c., z uwagi niewezwanie pracodawcy skarżącego, spółki R. s.r.o., jako zainteresowanego; art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego, przez jego niezastosowanie i podtrzymanie rozstrzygnięcia Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddział w W. o ustawodawstwie polskim mającym zastosowanie do skarżącej, podczas gdy Socialna Poistovna nie zgłosiła zastrzeżeń do ustalenia dokonanego 27 listopada 2012 r. przez instytucję miejsca zamieszkania skarżącej w prekluzyjnym terminie dwóch miesięcy, bowiem wsteczne anulowanie ostatecznego ustawodawstwa właściwego prowadziłoby do niepewności sytuacji prawnej skarżącej; art. 2 pkt 2 rozporządzenia wykonawczego, przez zaniechanie zwrócenia się do instytucji słowackiej - Socialnej Poistovnej w celu uzyskania wszystkich danych niezbędnych dla ustanowienia i określenia praw i obowiązków skarżącej, a w szczególności wyjaśnienia rozbieżności pomiędzy protokołami z kontroli przeprowadzonej u pracodawcy skarżącej, z których nie wynikają żadne naruszenia, a stanowiskiem zajętym przez instytucję słowacką powołującą się na rzekome nieprawidłowości stwierdzone w przedmiotowych protokołach, a ponadto wyjaśnienia faktu, „iż kontrola prowadzona była od dnia 26 lutego 2013 r. do dnia 6 marca 2013 r. i obejmowała wyłącznie okres od dnia 26 stycznia 2012 r. do dnia 26 lutego 2013 r., a decyzja dla Skarżącej została wydana za okres 1 sierpnia 2012 r. do dnia 31 lipca 2013 r., a zatem okres ten nie był objęty w całości zakresem kontroli, a „ponadto zaniechanie wyjaśnienia faktu zawarcia porozumienia między instytucjami właściwymi w Polsce i na Słowacji, w piśmie z dnia 25 lipca 2013 r., na podstawie nieprawdziwego stanu faktycznego, a porozumienie to bezpośrednio

narusza unijną zasadę swobody przepływu pracowników Państw Członkowskich i jest niedozwolonym porozumieniem retrospektywnym i retroaktywnym, niekorzystnym dla Skarżącej i niezgodnym z zasadą ochrony praw nabytych oraz zasadą ochrony zaufania”; art. 5 rozporządzenia wykonawczego, przez podważenie ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim oraz podważenie ważności dokumentu potwierdzającego zgłoszenie skarżącego do ubezpieczeń społecznych, a to „registracnego list FO” oraz wydanego na ich podstawie dokumentu S1; art. 1 ust. 2 lit. c w związku z art. 5 ust 1, art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, przez uznanie milczenia Socialnej Poistovnej, po poinformowaniu o ustaleniu ustawodawstwa polskiego, za dokument - bez jednoczesnego powzięcia przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych uzasadnionych wątpliwości w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego dysponującego: umową o pracę zawartą przez skarżącego, „registracnym listem FO” oraz poświadczeniem S1 oraz wobec ostateczności ustalonego ustawodawstwa słowackiego, co doprowadziło do zaniechania skutecznienia w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 i art. 16 rozporządzenia wykonawczego, jak i w postanowieniach Decyzji Nr A1 Komisji Administracyjnej z dnia 12 czerwca 2009 r. w sprawie ustanowienia procedury dialogu i koncyliacji w zakresie ważności dokumentów, określenia ustawodawstwa właściwego oraz udzielenia świadczeń na mocy rozporządzenia podstawowego.

Skarżąca wniosła o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania, wskazując, że „skarga jest oczywiście uzasadniona w związku z licznymi naruszeniami przepisów postępowania mającymi wpływ na treść wydanego wyroku, w szczególności art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. poprzez prowadzenie postępowania dotkniętego nieważnością z uwagi na niewezwanie pracodawcy skarżącego, spółki R. s.r.o. jako zainteresowanego, a także błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem licznych przepisów prawa materialnego, co stanowiło jednocześnie rażące naruszenie prawa unijnego i „co zostało jednoznacznie potwierdzone przez Sąd Najwyższy wyrokach w wydanych w analogicznych sprawach z dnia 6 czerwca 2013 r. sygn. akt II UK 333/12 oraz dnia

11 września 2014 r. II UK 587/13”, względnie „na podstawie art. 398¹ § 1 pkt 1 k.p.c., względnie art. 398¹ § 1 pkt 2 k.p.c. - z uwagi na fakt, że w niniejszej sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (lub z uwagi na istnienie w niniejszej sprawie potrzeby wykładni przepisu budzącego poważne wątpliwości) w kwestii tego: czy art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego znajduje zastosowanie w procedurze dotyczącej stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego określonej w art. 16 rozporządzenia wykonawczego? Czy art. 16 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego samodzielnie lub w związku z art. 3 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że osoba informująca instytucję o wykonywaniu pracy w dwóch lub więcej państwach członkowskich zobowiązana jest do przedłożenia także dokumentów i dowodów potwierdzających wykonywanie przez nią pracy w innych państwach członkowskich? W przypadku odpowiedzi twierdzącej na powyższe pytanie: czy dla tymczasowego określenia ustawodawstwa właściwego zgodnie z art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego wystarczającym dokumentem potwierdzającym wykonywanie pracy najemnej w innym państwie członkowskim jest umowa o pracę, czy też instytucja miejsca zamieszkania może żądać od osoby informującej dodatkowych dowodów potwierdzających rzeczywiste wykonywanie pracy w innym państwie członkowskim (takich jak bilety, rachunki za zakwaterowanie w innym państwie członkowskim), a zatem czy ciężar dowodu wykonywania pracy w innym państwie członkowskim spoczywa wyłącznie na osobie informującej czy także na instytucji miejsca zamieszkania, w szczególności w zakresie, w jakim poddaje ona w wątpliwość okoliczności wskazane przez osobę informującą? Czy art. 16 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego, w szczególności sformułowanie „niezwłocznie”, należy interpretować w ten sposób, że instytucja powinna tymczasowo określić ustawodawstwo właściwe zgodnie z informacją przekazaną przez osobę informującą bez możliwości prowadzenia wobec tej osoby postępowania wyjaśniającego? Czy art. 16 ust. 4 w związku z art. 2 ust. 2 i punktem 10 preambuły rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że na instytucji miejsca zamieszkania ciąży obowiązek zwrócenia się do instytucji właściwej państwa członkowskiego, w której osoba informująca wykonuje pracę najemną, w celu wyjaśnienia wątpliwości, czy osoba rzeczywiście wykonuje pracę w tym państwie i czy wykonywana praca nie ma charakteru marginalnego?

Czy art. 5 rozporządzenia wykonawczego należy rozumieć w ten sposób, że instytucja państwa zamieszkania nie może skutecznie podważyć postanowień ważności umowy o pracę, na podstawie której został wydany przez instytucję innego państwa członkowskiego dokument potwierdzający zgłoszenie osoby do ubezpieczenia społecznego w tym innym państwie członkowskim? Czy w sytuacji, w której instytucja miejsca zamieszkania ustala ustawodawstwo tymczasowe, a instytucja miejsca zamieszkania informuje o niemożności zaakceptowania tego ustalenia, to czy instytucja miejsca zamieszkania nie powinna w myśl art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego podjąć uzasadnionych wątpliwości co do takiej informacji, w szczególności gdy stanowisko instytucji miejsca wykonywania pracy nie jest poparte stosownym materiałem dowodowym, a pismo nie zostało wydane w żadnej szczególnej formie i czy ta rozbieżność pomiędzy stanowiskiem instytucji miejsca zamieszkania ustalającej ustawodawstwo tymczasowe oraz stanowiskiem instytucji miejsca wykonywania pracy o niemożności zaakceptowania tego ustalenia nie powinno prowadzić do uskutecznienia w pełnym zakresie procedury dialogu i koncyliacji określonej tak w art. 6 jak i art. 16 rozporządzenia wykonawczego? Czy w sytuacji, w której ustalone ustawodawstwo właściwe stało się ostateczne zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego to możliwym jest wsteczna jego zmiana, czy ustawodawstwo właściwe można ponownie ustalić dopiero od daty złożonych zastrzeżeń przez instytucję właściwą ze względu na miejsce wykonywania pracy?”.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c. Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, jeżeli w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne (pkt 1), istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów (pkt 2), zachodzi nieważność postępowania (pkt 3) lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (pkt 4). W związku z tym wniosek o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania powinien wskazywać, że zachodzi przynajmniej jedna z okoliczności wymienionych w powołanym przepisie, a jego uzasadnienie zawierać argumenty świadczące o tym,

że rzeczywiście, biorąc pod uwagę sformułowane w ustawie kryteria, istnieje potrzeba rozpoznania skargi przez Sąd Najwyższy.

Przez istotne zagadnienie prawne czy potrzebę wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości należy rozumieć problem o charakterze prawnym, powstały na tle konkretnego przepisu prawa, mający charakter rzeczywisty w tym znaczeniu, że jego rozwiązanie stwarza realne i poważne trudności. Problem ten musi mieć jednocześnie charakter uniwersalny, przez co należy rozumieć, że jego rozwiązanie powinno służyć rozstrzygnięciu innych podobnych spraw. Jednocześnie, chodzi o problem, którego wyjaśnienie byłoby konieczne dla rozstrzygnięcia danej sprawy, a więc pozostający w związku z podstawami skargi oraz z wiążącym Sąd Najwyższy, a ustalonym przez sąd drugiej instancji, stanem faktycznym sprawy (art. 398¹³ § 2 k.p.c.), i także w związku z podstawą prawną stanowiącą podstawę wydania zaskarżonego wyroku. Musi więc ono pozostawać w związku ze sprawą (zob. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 21 maja 2013 r., IV CSK 53/13, LEX nr 1375467; z dnia 26 stycznia 2012 r., I PK 124/11, LEX nr 1215465; z dnia 23 marca 2012 r., II PK 284/11, LEX nr 1214575; z dnia 19 marca 2012 r., II PK 293/11, LEX nr 1214577; z dnia 24 lutego 2005 r., III PK 6/05, LEX nr 513003).

Z podstawy faktycznej zaskarżonego wyroku wynika, że zaskarżona decyzja z dnia 17 kwietnia 2014 r., określająca dla odwołującej się ustawodawstwo polskie w okresie od 1 sierpnia 2012 r. do 31 lipca 2013 r., nie jest pierwszą decyzją w tej kwestii, bowiem poprzedziło ją ustalenie ustawodawstwa słowackiego za ten sam okres - z dnia 27 listopada 2012 r., które stało się ostateczne – wobec jego niezakwestionowania przez stronę słowacką w terminie dwóch miesięcy, zgodnie z art. 16 ust. 3 rozporządzenia wykonawczego. To uprzednie ustalenie ustawodawstwa słowackiego (o charakterze ostatecznym) stanowiło jeden z dokumentów stanowiących poświadczenie sytuacji danej osoby, wydanych przez instytucję państwa członkowskiego do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego w rozumieniu art. 5 ust. 1 rozporządzenia wykonawczego. Dokumenty tego rodzaju jest są wiążące (akceptowane przez instytucje pozostałych państw członkowskich tak długo, jak długo nie zostaną wycofane lub uznane za nieważne przez państwo członkowskie,

w którym zostały wydane). Dokument wydany na potrzeby stosowania art. 13 rozporządzenia podstawowego (w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego) wywołuje określone skutki prawne, przede wszystkim przewidziane w art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego - w postaci podlegania ustawodawstwu tylko jednego państwa członkowskiego, dalej zaś skutki związane z ustaleniem w stosownych przypadkach, zgodnie z przepisami tytułu IV rozdział III rozporządzenia wykonawczego, sytuacji finansowej zainteresowanego w odniesieniu do składek.

Wiążącą moc dokumentów stanowiących poświadczenie sytuacji danej osoby, wydanych do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego, potwierdza orzecznictwo Europejskiego Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej w Luksemburgu (obecnie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej) odnoszące się do badania treści formularza E-101, który został obecnie zastąpiony przez formularz A1, zachowujące aktualność również na gruncie obecnie obowiązującego rozporządzenia wykonawczego, które zastąpiło rozporządzenie Rady EWG Nr 574/72 z dnia 21 marca 1972 r. w sprawie wykonywania rozporządzenia 1408/71 (Dz. Urz. WE L 74 z 27 marca 1972 r.). W wyroku z dnia 26 stycznia 2006 r., w sprawie C-2/05, *Rijksdienst voor Sociale Zekerheid przeciwko Herbosch Kiere NV* (LEX nr 226253) Trybunał podkreślił, że o ile formularz E-101 nie został cofnięty albo uznany za nieważny, właściwa instytucja państwa członkowskiego, do którego pracownicy zostali delegowani, winna uwzględniać fakt, że pracownicy ci podlegają ustawodawstwu z zakresu zabezpieczenia społecznego państwa, w którym zatrudniające ich przedsiębiorstwo prowadzi działalność gospodarczą, a w konsekwencji instytucja ta nie może podporządkowywać tych pracowników swemu systemowi zabezpieczenia społecznego. Niemniej jednak do właściwej instytucji państwa członkowskiego, która wydała formularz, należy ponowne rozważenie zasadności jego wydania i ewentualnie cofnięcie zaświadczenia, jeżeli właściwa instytucja państwa członkowskiego, do którego delegowano pracowników, wyraża wątpliwości co do prawidłowości faktów będących podstawą wydania zaświadczenia, a tym samym w szczególności figurujących tam danych, ponieważ nie odpowiadają one wymogom art. 14 ust. 1 lit. a rozporządzenia nr 1408/71. W takich okolicznościach, gdyby danym instytucjom nie udało się osiągnąć porozumienia, w szczególności w

zakresie oceny określonego stanu faktycznego, a w konsekwencji co do tego czy art. 14 ust. 1 lit. a) rozporządzenia 1408/71 znajduje do niego zastosowanie, mogą zwrócić się w tej sprawie do komisji administracyjnej. Podobnie w wyroku z dnia z dnia 10 lutego 2000 r., w sprawie C-202/97, Fitzwilliam Executive Search Ltd przeciwko Bestuur van het Landelijk Instituut Sociale Verzekeringen, LEX nr 82707) podkreślono, że art. 11 ust. 1 lit. a) rozporządzenia nr 574/72 w sprawie wykonywania rozporządzenia nr 1408/71, w wersji skodyfikowanej rozporządzeniem nr 2001/83, powinien być interpretowany w ten sposób, że zaświadczenie E 101 wydane przez instytucję wyznaczoną przez właściwą władzę państwa członkowskiego wiąże instytucje zabezpieczenia społecznego innych państw członkowskich w zakresie, w jakim potwierdza objęcie pracowników przekazanych przez przedsiębiorstwo pracy czasowej systemem zabezpieczenia społecznego państwa członkowskiego, w którym przedsiębiorstwo to ma siedzibę. Niemniej jednak, jeżeli instytucje innych państw członkowskich zgłaszają wątpliwości co do poprawności faktów, na których opiera się zaświadczenie, lub co do oceny prawnej tych faktów i, w konsekwencji, co do zgodności informacji zawartych w zaświadczeniu z rozporządzeniem nr 1408/71, a zwłaszcza z jego art. 14 ust. 1, instytucja wydająca zaświadczenie ma obowiązek ponownie zbadać podstawy, w oparciu o które zostało wydane oraz, gdzie to właściwe, cofnąć je (zob. także wyroki Trybunału: z 11 listopada 2004 r. w sprawie C-372/02, Roberto Adanez-Vega przeciwko Bundesanstalt flir Arbeit, ECR 2004, s. I-10761; z 30 marca 2000 r. w sprawie C-178/97, Barry Banks i inni przeciwko Theatre Royal de la Monnaie, LEX nr 82737 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2011 r., I UK 84/11, LEX nr 1102996).

Z przywołanych orzeczeń wynika zatem nie tylko moc wiążąca dokumentów, ale także konieczność ich usunięcia z obrotu prawnego w przypadku, gdy instytucje państw członkowskich porozumieją się co do tego, że sytuacja danej osoby do celów stosowania rozporządzenia podstawowego i rozporządzenia wykonawczego jest inna niż wynikałoby to z wydanego dokumentu (art. 5 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego). Zatem w takim przypadku dokument o ustaleniu ustawodawstwa właściwego, wydany w trybie art. 16 rozporządzenia wykonawczego, o charakterze ostatecznym, musi być wycofany/uznany za nieważny przez instytucję, która go

wydała. Skoro zaś wycofanie/uznanie za nieważny dokumentu następuje po wspólnym porozumieniu instytucji państw członkowskich (art. 5 *in fine* rozporządzenia wykonawczego), to wydanie w jego miejsce (przez instytucję miejsca zamieszkania) kolejnego dokumentu ustalającego ustawodawstwo właściwe, uwzględniającego to wspólne porozumienie oznacza, że nie występuje stan „braku pewności co do określenia mającego zastosowanie ustawodawstwa” (ponieważ znane jest już stanowisko instytucji drugiego państwa członkowskiego co do kwestii ustawodawstwa mającego zastosowanie do zainteresowanego). W konsekwencji, nie zachodzi potrzeba zajęcia dodatkowego stanowiska przez instytucję ubezpieczeń społecznych państwa wykonywania pracy najemnej.

Aktualny jest także utrwalony pogląd Sądu Najwyższego, że o ważności tytułu ubezpieczenia społecznego na terytorium danego państwa władczo rozstrzygnąć może organ tego tylko państwa, natomiast Zakład Ubezpieczeń Społecznych, jak i sąd ubezpieczeń społecznych jest pozbawiony kompetencji do samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w innym państwie członkowskim (por. wyroki: z 11 września 2014 r., II UK 587/13, OSNP 2016 nr 1, poz. 13; z 6 czerwca 2013 r., II UK 333/12, OSNP z 2014 r. Nr 3, poz. 47; z 21 stycznia 2016 r., III UK 61/15, LEX nr 1977828; uchwałę SN z dnia 18 marca 2010 r., II UZP 2/10, OSNP 2010 nr 17-18, poz. 216).

W rezultacie, w sytuacji, gdy obie instytucje właściwe dojdą do wspólnego porozumienia, to ono ma decydujące znaczenie dla ustalenia ustawodawstwa właściwego, gdyż przepisy art. 13 ust. 2 i 3 rozporządzenia podstawowego mają na celu wyeliminowanie podwójnego (lub wielokrotnego) ubezpieczenia w różnych państwach członkowskich albo zapobieżenie sytuacji, w której dana osoba nie będzie podlegała żadnemu ustawodawstwu, a nie ustalenie ubezpieczenia korzystnego dla zainteresowanego (ze względu na wysokość składek). Zatem z punktu widzenia ustalenia ustawodawstwa w trybie przepisów rozporządzenia wykonawczego istotne jest, aby w jego wyniku zainteresowany został objęty ubezpieczeniem tylko w jednym państwie członkowskim. Wprawdzie odbywa się to z uwzględnieniem przepisów rozporządzenia podstawowego zawierającego normy kolizyjne, ale nie oznacza to, że zainteresowany może w oparciu o nie kwestionować przed organem jednego państwa członkowskiego (miejsca

zamieszkania) wspólne porozumienie, a właściwie weryfikować stanowisko zajęte przez drugie państwo członkowskie (miejsca wykonywania pracy najemnej) o nieistnieniu w tym państwie ważnego tytułu ubezpieczenia, żądając ustalenia ustawodawstwa miejsca wykonywania pracy najemnej). Temu bowiem służy inna instytucja koordynacji systemów zabezpieczenia społecznego, a mianowicie ustanowione w art. 19 ust. 2 rozporządzenia wykonawczego uprawnienie zainteresowanego do wystąpienia do instytucji danego państwa członkowskiego z wnioskiem o wydanie poświadczenia na formularzu A1, a wówczas ocena takiego żądania należy do organów i instytucji właściwych tego państwa członkowskiego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 6 września 2016 r., I UZ 13/16 oraz z dnia 27 września 2016 r., II UZ 14/16 – niepublikowane).

Mając na uwadze powyższe, przedstawione przez skarżącą problemy interpretacyjne na tle przywołanych przez niego przepisów prawa unijnego nie mają znaczenia w niniejszej sprawie, w której - na skutek stanowiska strony słowackiej wskazującej na nieistnienie tytułu ubezpieczenia na terytorium Słowacji (fikcyjność umowy o pracę) - doszło do wycofania przez instytucję polską dokumentu o ustaleniu ustawodawstwa słowackiego i zgodnym ustaleniu w to miejsce ustawodawstwa polskiego.

Odnosząc się do przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., należy zauważyć, że w świetle utrwalonego orzecznictwa Sądu Najwyższego wynika ona zwykle z oczywistego, widocznego *prima facie* naruszenia przepisów prawa polegającego na sprzeczności wykładni lub stosowania prawa z jego brzmieniem lub powszechnie przyjętymi regułami interpretacji. Nie chodzi zatem o takie naruszenie prawa, które może stanowić podstawę skargi w rozumieniu art. 398⁴ k.p.c., lecz o naruszenie kwalifikowane (por. postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 339/07, LEX nr 453109, z dnia 26 lutego 2001 r., I PKN 15/01, OSNAPiUS 2002 nr 20 poz. 494, z dnia 17 października 2001 r., I PKN 157/01, OSNAPiUS 2003 nr 18, poz. 437, z dnia 8 marca 2002 r., I PKN 341/01, OSNP 2004 nr 6, poz. 100, wyrok Sądu Najwyższego z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616). Jeżeli więc przesłanką wniosku o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania miałyby być okoliczność, że skarga jest oczywiście uzasadniona (art. 398⁴ § 1 w związku z

art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c.), skarżący powinien w uzasadnieniu wniosku zawrzeć wywód prawny wskazujący, w czym wyraża się ta „oczywistość” i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia, koncentrując się na wykazaniu kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego polegającej na jego oczywistości, widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274).

Skarżąca, wskazując na oczywistą zasadność skargi, powołuje się na „liczne naruszenia przepisów postępowania, w szczególności art. 379 pkt 5 k.p.c. w związku z art. 477¹¹ § 2 k.p.c. oraz błędną wykładnią i niewłaściwym zastosowaniem „licznych” przepisów prawa materialnego, stanowiących „jednocześnie rażące naruszenie prawa unijnego i co zostało jednoznacznie potwierdzone przez Sąd Najwyższy wyrokach w wydanych w analogicznych sprawach z dnia 6 czerwca 2013 r. sygn. akt II UK 333/12 oraz dnia 11 września 2014 r. II UK 587/13”.

Tymczasem, pomijając już brak stosownego wyводу dotyczącego „licznych” uchybień przepisom postępowania i przepisom prawa materialnego, przedstawione wyżej stanowisko nie potwierdza oczywistej zasadności skargi. W szczególności, nie ma uzasadnionej podstawy zarzut dokonania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych, a w konsekwencji i przez organy odwoławcze (Sąd pierwszej i drugiej instancji) ubezpieczeń społecznych) nieuprawnionej, samodzielnej oceny stosunku prawnego stanowiącego tytuł ubezpieczenia społecznego w Republice Słowackiej, skoro, ustalając ustawodawstwo polskie, uwzględnił on stanowisko strony słowackiej o nieistnieniu ważnego tytułu ubezpieczenia na terytorium Słowacji.

Nie można też nie dostrzec, że skarżąca, powołując się na brak uprawnienia do weryfikowania przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych ważności umowy o pracę (stanowiącej tytuł ubezpieczenia) na terytorium Słowacji, jednocześnie stawia zarzuty, które do takiej weryfikacji miałyby doprowadzić, w tym między innymi przez wyjaśnienie rozbieżności pomiędzy protokołami z kontroli przeprowadzonej u pracodawcy skarżącego a stanowiskiem zajęтым przez instytucję słowacką oraz przez uwzględnienie dokumentów zgłoszeniowych do słowackiego systemu ubezpieczenia społecznego.

Pozbawiony racji jest też wywód, że skarżąca - wbrew art. 11 ust. 1 rozporządzenia podstawowego - podlegała w tym samym czasie ustawodawstwu dwóch różnych państw członkowskich, gdyż w spornym okresie ostatecznie ustalone zostało ustawodawstwo jednego państwa członkowskiego (Polski). Nie zaprzecza temu wydanie przez stronę słowacką formularza S1 - od 22 kwietnia 2015 r., zatem po upływie zamkniętego okresu, w którym ustalono polskie ustawodawstwo, pomijając już, że kwestia ta pozostaje poza podstawą faktyczną zaskarżonego wyroku.

Należy też podkreślić, że postępowanie przed Sądem drugiej instancji nie było dotknięte nieważnością.

Stosownie do art. 477¹¹ § 1 k.p.c., stronami postępowania sądowego w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych są: ubezpieczony, inna osoba, której praw i obowiązków dotyczy zaskarżona decyzja, organ rentowy oraz zainteresowany. W myśl art. 477¹¹ § 2 zdanie pierwsze k.p.c., zainteresowanym w rozumieniu przedmiotowej ustawy jest ten, czyje prawa lub obowiązki zależą od rozstrzygnięcia sprawy. Zgodnie z zasadą terytorialności, chodzi w tym przepisie o prawa i obowiązki wynikające z polskiego systemu ubezpieczeń społecznych, stąd nie ma on zastosowania do praw i obowiązków wynikających z porządków prawnych innych krajów członkowskich Unii, o których rozstrzygają odpowiednie organy tych krajów wedle obowiązującego w nich prawa (zob. przywołane wyżej postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 27 września 2016 r., II UZ 14/14, oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lipca 2016 r., II UK 297/15, LEX nr 2120892). Już z tego powodu pracodawca słowacki nie mógł mieć przymiotu zainteresowanego w niniejszej sprawie.

Skarżąca nie zdołała zatem wykazać, że zachodzi potrzeba rozpoznania jej skargi przez Sąd Najwyższy, wobec czego z mocy art. 398⁹ k.p.c., należało postanowić jak w sentencji.